

תחנת ביניים במסע לאין סוף : מימין : אהרן אלמוג (המספר), שלום קינן (אדון גאסט), אבינעם מור חיים (קאמיייה), ששון גבאי (מרסייה), מורי אברהמי (הבארמן).

מאת שרית פוקס

צילם יעקב אגור

בזמן מן הזמנים, שבין לידתם, מותם, ולידתם השנייה, יוצאים היודים דים הזקנים, מרסייה וקאמיייה, למסע ילדותי.

את מסעם ילווה מספר בעל חוש זמור, נטייה לפטפטת וחיבה רבה לא-גדות. בפתח הרומן של סמואל בקט, "מרסייה וקאמיייה" מודיע המספר, כילד שנרצח לספר סיפור, כי "המסע של מרסייה וקאמיייה, אני יכול לספר עליו, אם ארצה, כי הייתי איתם כל הזמן". המספר הוא זה המודיע לנו מאוחר יותר בלשון אנדות המספרות על "טובים" נגד ה"רעים", כי הרעם של מרסייה וקאמיייה תהיה רצופה מפגשים עם "סיד" רה ארוכה של יצורים חורשיריצי. המסיפר עתיד לתאר את הדמויות ה"רעות" בפירוט ובתזמנה: את השוטר המי שועמם המתנכל לגוודים רק משום ש"חיפש", בידור ברמה כזאת שישבור לו את שגרת המשמרת", את שומר הגן המתנכל לאופניים שלהם שהוא גיבור לשעבר ש"כמעט נפח את נשמתו על הגנת איזו טריטוריה שמלצמעה... לא הסעירה אותו הרבה" המאלץ אותם להקשיב לסיפור היוו - וכן הלאה.

עליוות ופחד

בדומה לממאית רינה ירושלמי שהי שיגה את הסכמת בקט לעבד את הרומן "מאלון מת", כך עלה ביד מיכל גוברין, כמאית "תיאטרון החאן הירושלמי", להשיג זכות ראשונים של עיבוד ובימוי הרומאן, כ"רסייה וקאמיייה". רינה ירי שלמו בנתה על יסוד היצירה מציאות תיאטרונית מהממת ומחרידה, שבטאה את עולם הפחד האישי של הבמאית. מיכל גוברין עיבדה את הרומן אך מעט. בלי לכפות עליו אמיתות אישיות. היא מישה שה את מציאות הרומן עד למינימום, והעמידה את מסעם של מרסייה וקאמיייה באותו חלל אינסופי שבו נפגשים גם ואלדימיר אסטרגין, במחכים לגודו" של בקט, תולדות על פהשת דרכים.

אדם-רחפציין נורד

שות. הוא גוער בצעמו, לגמור סבר את הבבלית הזה". המספר מתאמץ להיות מפוכח, בלתי הוזה, ממש כמו מאלון, ואם הפליג חלילה פתאים כתיאור העי חבה אליה מגיעים מרסייה וקאמיייה, עד כדי להביע משאלה: "זה המקום שבו היית רוצה לשכב, בתוך גומה מרוסדת היטב בשיחים יבשים, ולהירדם, בפעם האחרונה" — הוא ממנה לשלוח הערה, שנקלחה כאילו מדף טיוטה: "סוף הק-טע התיאורי".

הכיף שבקבר

כמו ביצירותיו האחרות, נוטע בקט, ראיות סותרות באשר לגילם של הגיבורים רים ("מרסייה וקאמיייה היו צעירים וקי נים"), ומשך שהייתם זה עם זה. כמתוך דוגניות משומשות, אין הוא קובע מור מצבם של גיבוריו: האם הם חיים, או עומדים למות? ואולי, בשלב כלשהו הם מתים? אחרי שהוא ממות את גיבוריו ממשיך המספר את מסעם תוך כדי קריי אה, אה, הכף שמעבר לקבר!" לאחר מותם, נהפכים מרסייה וקאמיייה ברומן, לצללים שתגיחו מתוך תאי הזכרון של המספר, לשמורות זכרון, זכרון המספר משמר אותם — ממשיים כמו החיים: "אתה מטפח את זכרוני, עד שהוא מת, חיל להיות לא רע, ממש אוצר. אתה מוושט במרפתי, בלי אכזקה, מבקר שוב במקומות. נזכר בקולות..."

המושך מעבר לדרך

ימים ויליות (מעדיב) 41

אל תוך מוולוגים המבטאים את פחד המוות שלו, ואת כאב קוצר הזמן: "יו" תר מדי קצר בשביל שיהיה כדאי להת' חיל, יותר מדי ארוך בשביל לא להת' חיל בכל זאת, הגה זהו הזמן שלהם, כלוב הברזל של השעות". הפטפטת שלו מתגלה כחכסטיס מגרש פחדים. גם מאי לון, ב"מאלון מת" הסית את דעתו מן הסוף באמצעות סיפורים שסיפר לעצמו. בדומה למאלון המתחבט בכחירת המלים, כך נקלע המספר ב"מרסייה וקאמיייה" אל מצוקת מילים. כאשר הוא חש כי מלותיו קטנות מכדי לשאת את התהי

את, "מרסייה וקאמיייה" כתב בקט כי עשר שנים אחרי שצנב את דאבליו, כש" הוא מסתגר בחדרו כסאריס, בין השנים 1945—1950. באותה תקופה מורה נכתבו גם, "מחכים לגודו" והטרילוגיה "מולו", "מאלון מת" ו"בן בלי שם", כשסיום את "מרסייה וקאמיייה" סירב להוציא לאור, ורק בשנת 1970 חזר בו מהחלטתו, והי רומן יצא לאור.

"מרסייה וקאמיייה" הוא בעת אהת רומאן — ומחזה. בעד הדיאלוגים של צמד הגוודים, מתפתח עולמו של המסיפר. המספר העליו, בוקע מתוך עליוות

אדם- להפצין נורד

לחיים — יש עוד זמן. על פי אותו הגיון פארדיסקלי קובע האם באוני משרתו קלוב ב, סוף המשחק" כי, הסוף הוא התחלה, ובכל זאת אתה ממשיך.

ולאדמיר ואסטרטגון — אף הם נורד דים מוקיונים, הם צאצאיהם של מרטייה וקאמיה, אלה גם אלה מנהלים שיחת סינג'פונג, מתעסקים ארוכות ב" אבויור הלוש שלהם, חיים בצל עבר רחוק ומטושטש — כמעט נשכח, מאזי מים בהתאבדות — ואינם מבצעים אף תה. ולאדמיר ואסטרטגון המבלים את זמנם בציפיה, מצויים על עצמם, גלך" — ואינם זויים. מרטייה וקאמיה מרדב" גם זה את זה להמשיך בדרך, אך אין הם אלא סובבים סביב העיר שממנה יצאו. או הטויל במעגל בלתי מתרחב, מלווה פלופלים, הגדרות וניתוחים על הדרכים לביצוע הדרך שלפניהם. ההחלטות אינן מבוצעות אך הגדרתן במילים נישאות וריקות גורמות לגיבורים עונג בל ישר. ער, שהוא גם בבוז זמן בל ישוער: „אנו מתיעצים", מודיע מרטייה למשל, „אנו עורכים דיון מקיף בנושאים שעל הפרק".

מסעם של מרטייה וקאמיה, כמו מסע גיבורי בקט האחרים, הוא מסע בעקבות זהות עצמית, מסע שנועד לצבור איש יונים שיבדילו את זהות הגיבורים מעל פני וולתם, מסע שיוכיח כי יש להם מקום תחת השמש. אך אבויור במקום לצבור נמונים על מצעם הקיומי, עסר קים מרטייה וקאמיה, קודם — בצבירת הפנים. ואחר כך — באיבודם או הש" לכתם לכל הרוחות. מסעם הוא מסע של הסחת דעת, „על מה אתה חולם מרטייה?", שואל קאמיה, „על זוויעת הקיום במעורבב" — משיב מרטייה. זהו כנראה שקר. שקר ליצני שהמספר של פניהם. כאינטלקטואל, ולא רק כברנש עליו כפי שנדמה בתחילה, הוא לוצג מאמצעות מוקיונים של מרטייה וקאמ" ייה ללבטי הקיום של האינטלקטואלים.

המטריה כמצפן

ערב מותו, רואה מאלון ב, מאלון כח" את הצפוי כתמרוני דרך. עדות לחיים שיטנם הוא נצמד אל, העפרון שלו, המחברת, המגף, המקל. החפצים הם גם אותות חיותם של מרטייה וקאמיה. עם אובדן החפצים — יתפוררו חיותם. מסע התמרויות של מרטייה וקאמיה נפתח בהסד זמן. אי הכנה באשר למעוד הפ" גישה ביניהם, מעכבת את מרטייה (שיון גבא) וקאמיה (אבינועם מור" חיים), ואף משמשת חומר לדיון המשהה את יציאתם לדרך, כמעט עד סוף היום. עודם מצפים להתבהרות מג האוויר הם עורכים ספירת מלא: התרמיל, המטרייה, מעיל הגשם, האוסניים. המטריה משמשת להם מצפן: הם מטילים אותה ארצה ומ" צפים לראות לאן תצביע. כמו גם למעיל הגשם במשך, כך גם למטרה המעסיקה אותם שעות יש נוכחות חיה, „היא נר" אתה כמו ציפור גדולה פצועה, ציפור מב" שרת רעות". נגמת פניהם — לתעלה, ובמקום זאת הם מוצאים עצמם, קודם כבאר — ואחר כך בבית הלן ידידתם המשותפת. גשם סוחף יורד, המטרייה אנה נפתחת. מרטייה וקאמיה נרטבים, מקללים אותה וקוראים חגר על אלוהים בריוס הקיום העזריו של מרטייה וקאמיה, מתבקש האלוהים: שלהם בסך הכל לעזור בפתירת מטרייה.

ביתה של הלן מאופיין כסיפור כמו גם על הבמה באמצעות הפס: „אצל הלן", אומר המספר אהרון אלמגו, „בלט לעין

המונולוג הנפלא של המספר. שם, בין ה" חורבות בלב הערבה, שוקעים מרטייה ו" קאמיה בתרדמה אחרונה שלאחריה מקים אותם המספר לתחיה כמו מסרב להפחד מגיבוריו: „ניתן לו איפוא להתעורר ל" מרטייה, לקאמיה, לא חשוב".

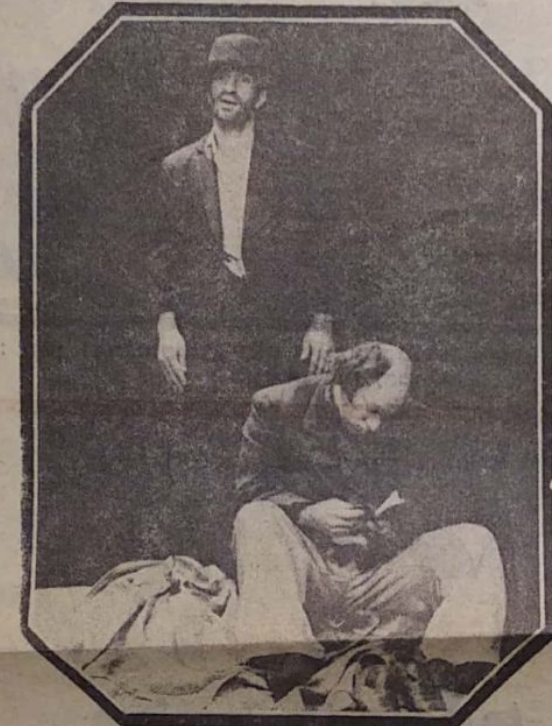
בפגישתם שלאחר המוות אומר קא" מיה: „דיברנו על הכל חוץ מאשר עלינו". עברם המשותף טבוע בזכרונם רק בדמות הפס: „אני מתגעגע למקל שלי" — אומר קאמיה. כאן איבדו את התרמיל שלנו" — הם נזכרים בעובד רם על פני דרך שעברו בה.

מסעם של מרטייה וקאמיה אינו נעשה עלוב וכושל בשל העובדה שלא דיברו על עצמם, שלא ליבנו בעיות קיום כל" ליות. מסעם של הנוודים הזקנים — צעיר רים הוא פאטיס, הירוואי ונאיבי — יותר מאשר מסעותיהם או שהייתם בצוואח, של גיבורי בקט האחרים. קלוב והם, „ב" סוף משחק" המתמדרים עם שאלת פשר החיים אינם אלא אינטלקטואלים מנוונים בהשוואה למרטייה וקאמיה. יחסי האדון והמשרת של קלוב והם רחוקים מרחק רב מרעותם של מרטייה וקאמיה. זהו רעות חד פעמית, בלעדית: „צריך להיות קאמיה בשביל לא לנטוש את מרטייה", אומר קאמיה. הם „מאשרים ומפרכסים" זה את זה כדברי המספר לא רק בוכחנות. קיומו של מרטייה מאשר את קיומו של קאמיה ולהיפך. בבוואת האחד נשקפת ב" שני. כאשר מתאחדים השניים מחדש אה" רי פרידה זמנית מתקשה קאמיה להכיר את מרטייה כי „עד כדי כך היה זה מרטייה". קאמיה נשא בתוכו את ד" מויו של חברו כממשות במשית יותר מן המציאות, ורק אחרי השוואה בין הדימוי למציאות הוא מזהה את חברו. טמונים בתוך החרבות, מתים, ממשכים מרטייה וקאמיה להשתקף זה בזה: „גם בלילה משקפות המראות זו שם, אלה כאן, זו ששם כאלה שכאן ומרביית הש" תקפיות לאין ספור ולאין הכלית". לא רק מרטייה וקאמיה משתקפים זה בזה, גם המוות והחיים, כך אומר הרומן — ומקים אותם לתחיה.

הגיון של ליצנים

הנה כי כן, הרומן „מרטייה וקאמיה" לסמואל בקט, אינו לגמרי גייהליסטי. הוא בונה סיפור אגדה, פינת חמד של ידירות בלב עולם שרירותי ורודני. מתחילת ה" מסע יעד סופו להוציא הפסקות קצרצרות, יורד גשם בעולם, והמספר המכונה בשם „שליחו הנאמן של הודון הכלל עולמי", חוזר ושם בפי הגיבורים משפט התייח" סוח אל הגשם. הגשם מרתק אותם, הם שופכים מלל רב אודותיו, אך אין בהם כוח להשפיע עליו. הגשם מבטא את חר" סר משמעות האבסורד, את אשלייתם שיש בכוחם להשפיע על רשות העל, מזג האויר כמו גם הודון העולמי — קבועים, לגיבורים לא נותר אלא להסתגל אליהם: אותו מזג אויר כמי המיד אמר קאמיה בהבדל קטן זה שמתחילים להתרגל אליו.

ולאדמיר ואסטרטגון המצפים ב, מחכים לגודרי" מתענים: „שום דבר לא קורה, איש אינו בא, איש אינו הולך, אוים". מרטייה וקאמיה נצלים מן הסבל שב" אין-אונות, בזכות תודעתם הכלית יוד" עת, בזכות הגיון הליצנים המעיקי שלהם בעיקר בזכות האשליה שלהם על בפעם הם מבזיקים את תנועת הזמן. ולאדמיר ואסטרטגון המתחכמים יותר, חשים כי הזמן חומק מהם, „אפילו יחד, אמר מר" מיה כמו עכשיו זרוע צמודה לזרוע, יד ביד ובצעד אחד מתרחשים בכל רגע יותר דברים ממה שיוכל להכיל ספר עבה או שני ספרים עבים. שלך ושלי. מן הסתם לשפע הזה חייבים את כל התחושה ה" מיטיבה שאין שום דבר לעשות. שים דבר לומר,

צמד הנוודים מרטייה וקאמיה והמספר הרואה ואינו נראה

מרטייה וקאמיה נפטרים מעמיל הגשם שלהם. גם הוא לובש חזות חיה: „הוא היה פרוש למרגלות המדרון. הוא נראה כאילו שטף עורו". בטרם ייפרדו מן המ" עיל, מונט השניים את הכוללת כסיני. והרי אמרתי לך, חיים שלמים". אומר קאמיה למרטייה.

חפצי הצמד אולים במקביל לחיותם. החפצים הזנוחים ממשיכים לשרות בתו" דעתם של מרטייה וקאמיה. פעם הם נזכרים בתרמיל פעם באופניים פעם ב" מטרייה.

אלא שבינתיים מתערפל יעד הדרך יותר ויותר, „לאן אנחנו הולכים? „שר" אל מרטייה, „אנחנו הולכים לאן שאפשר ללכת בהכי פחות פלעות" — עונה קאמ" ייה. שאלות הזוהות העצמית אינן נפ" תרות, אפילו לא בין הידידים הנאמנים הקרובים. „בעצם, מי אתה קאמיה" — שואל מרטייה, „אני קאמיה, פראנסיס קסביה", עונה קאמיה שאין לו שום נחון על עצמי מלבד שמו.

באחד הלילות בין הדרכים שחוריות חמיד אל העיר מגיעים קאמיה ומרטייה לא בופסת כוחות. הם מנששים, נחמכים זה בזה, מוחדים להנשט זה על ידי זה, נמהלים זה בזה מתוך דקקות: „אותן, ידיים ששוב לא ניתן היה לומר איוו מהן לופחת ואיוו נלפתת". על הבמה, עוברות עשר דקות של פאנטומימה לקול

המרדב", הדמויות הנקרות בדרכם של מרטייה וקאמיה — אומרת הבמאית מ" כל גובריו, „סוחכות על גבך", כמו צב על גבו את קיומן שהצטמק לכמה חפצים הת"ויים עליהן".

בבוקר המחרת מסתבר למרטייה וקאמ" ייה כי מטרייהם אבדה וכן גם תרמילם. הם מונים את החפצים שהכיל התרמיל — והזמן ממשיך לזרום. בתמונה הבאה, נו" פל הזמן קורבן לקרמבו. קאמיה מביא ל" מרטייה קרמבו על פי בקשתו, אך מרטייה מוחץ את הקרמבו בסרץ רגשות פתאומי. כמה אנרגיה נפשית משקיע מרטייה בחי" צת הקרמבו! ברגע כנה נהפך הקרמבו כמו המטרייה והמעיל ליצור חי. הקרמבו נרצה. השניים עולים על „טאראנטה", נוסעים, ומחליטים לשוב אל העיר כדי להשיב אליהם את הפניהם. בדרכם אל העיר הם מתפללים אודות השיבות ה" חרמיל ותכולתו. קאמיה חש כי התרמיל הוא עד לחייו: „קול לחש טורדני שמדבר אלינו לפעמים על חיים קודמים... לחוש לי בל" הרף: התרמיל... התרמיל".

כך ממשיך המסע להתנהל, עד שאוו לוח המלים, עד שאוילים החפצים. באחת התחנות, מרימים השניים כסית. קאמיה מברך להצלחה, אך אינו מסוגל להשלים את משאלתו. הוא מבקש את עזרת חברו, „אני לא מכיר מלה", עונה מרטייה ואפילו לא משטט המסוגל להביע את מה שאנו סבורים כי ברצוננו לעשות.